

Państwowa Szkoła Wyższa
im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Agnieszka Smarzewska

**BEZPIECZEŃSTWO EDUKACYJNE
ABSOLWENTÓW SZKÓŁ WYŻSZYCH**

Biała Podlaska 2016

Wydawca
Państwowa Szkoła Wyższa
im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej

Recenzenci
dr hab. Zbigniew Sabak
dr hab. Mariusz Kubiak

Redaktor techniczny
mgr inż. Ewelina Melaniuk

Redaktor statystyczny
mgr Adam Szepeluk

© Copyright by Państwowa Szkoła Wyższa
im. Papieża Jana Pawła II w Białej Podlaskiej, Agnieszka Smarzewska

ISBN 978-83-64881-33-6

Nakład: 150 egzemplarzy

Liczba arkuszy wydawniczych: 8

Wydawnictwo PSW JP II
ul. Sidorska 95/97, p. 334R
21-500 Biała Podlaska
www.pswbp.pl

Skład, druk i projekt okładki
Agencja Reklamowa TOP, ul. Toruńska 148, 87-800 Włocławek
tel.: 54 423 20 40, fax: 54 423 20 80, www.agencjatop.pl

Spis treści

Wstęp	5
Rozdział 1	
Współczesne ujęcie bezpieczeństwa narodowego	7
1.1. Podstawowe pojęcia bezpieczeństwa	7
1.2. Istota bezpieczeństwa narodowego	13
1.3. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej jako naczelny dokument programowy	18
Rozdział 2	
Bezpieczeństwo społeczne jako kategoria bezpieczeństwa narodowego	25
2.1. Współczesny zakres bezpieczeństwa społecznego	25
2.2. System bezpieczeństwa społecznego a model bezpieczeństwa społecznego	30
2.3. Zagrożenia bezpieczeństwa społecznego	36
Rozdział 3	
Uwarunkowania kształtujące bezpieczeństwo edukacyjne	43
3.1. Identyfikacja kapitału kariery	43
3.2. Bezpieczeństwo edukacyjne w kontekście usług edukacyjnych	50
3.3. Niedopasowanie kompetencyjne i kwalifikacyjne absolwentów szkół wyższych	58
Rozdział 4	
Tranzycja absolwentów szkół wyższych	67
4.1. Identyfikacja procesu tranzycji	67
4.2. Współczesne teorie zatrudnienia i rynku pracy	74
4.3. Aktywność zawodowa absolwentów szkół wyższych	80
Rozdział 5	
Metodologia badań własnych	85
5.1. Przedmiot i cel badań	85

5.2. Problemy i hipotezy badawcze.....	87
5.3. Metoda badań, techniki i narzędzia badawcze.....	89
5.4. Teren badań, rodzaj i charakter próby oraz organizacja badań.....	91

Rozdział 6

Kształtowanie bezpieczeństwa edukacyjnego w opinii absolwentów szkoły wyższej.....

	97
--	----

6.1. Subiektywne bezpieczeństwo edukacyjne absolwentów przed procesem tranzycji.....	97
6.2. Dywersyfikacja ocen bezpieczeństwa edukacyjnego w kontekście posiadanego poziomu kompetencji społecznych przez absolwentów.....	104
6.3. Bezpieczeństwo edukacyjne w kontekście prowadzonych analiz.....	115

Rozdział 7

Monitoring karier zawodowych absolwentów szkoły wyższej.....

	119
--	-----

7.1. Sytuacja absolwentów szkoły wyższej po procesie tranzycji.....	119
7.2. Aktywność zawodowa absolwentów w kontekście posiadanego poziomu kompetencji społecznych.....	124
7.3. Weryfikacja hipotez oraz wnioski końcowe.....	135

Podsumowanie	143
--------------------	-----

Literatura.....	145
-----------------	-----

Spis tabel i rysunków	159
-----------------------------	-----

Wstęp

Definiowanie bezpieczeństwa w stosunku do jednostek i organizacji oraz wspólnot umożliwia skierowanie tego pojęcia w zakres tematyczny obejmujący rozwój, aktywność zawodową oraz społeczną, które są zmienne w czasie. Szczególnie istotne jest to w przypadku absolwentów szkół wyższych, stojących przed kluczowym momentem w ich życiu – tranzycją. Aby wejście na rynek pracy przyniosło oczekiwany efekt w postaci satysfakcjonującego zatrudnienia, absolwenci muszą dokonać konfrontacji posiadanych zasobów z oczekiwaniami pracodawców. Kontakt popytu na pracę z jej podażą, w wielu przypadkach przynosi jednak negatywny rezultat – absolwent staje się osobą bezrobotną. Przyjmując typologię badań naukowych należy się zastanowić, co na poziomie eksploracyjnym może być przyczyną takiego stanu rzeczy, zaś na poziomie eksplanacyjnym, która z przyczyn determinuje ten stan. Jak się okazuje, kluczowym zagadnieniem staje się kapitał kariery, który absolwent buduje w trakcie nauki i rozwija jego zasoby. Poznanie oraz weryfikacja zagadnień w tym zakresie pozwoliły na realizację celu pracy, którym było zdefiniowanie i deskrypcja bezpieczeństwa edukacyjnego, zarówno w odniesieniu do stanu, jak i procesu, na podstawie analizy literatury przedmiotu. Z kolei przeprowadzenie badań własnych w grupie absolwentów szkoły wyższej miało na celu wskazanie determinant bezpieczeństwa edukacyjnego w szkolnictwie wyższym.

Należy zaznaczyć, iż sam termin *bezpieczeństwo edukacyjne* jest nowym pojęciem, autorsko prezentowanym po raz pierwszy w niniejszej publikacji. Jednakże jest pojęciem bardzo istotnym w obszarze szkolnictwa wyższego i nie tylko. W publikacji ujęto bezpieczeństwo edukacyjne, zarówno na poziomie ogólnym, jak i szczegółowym – odnosząc je właśnie do szkolnictwa wyższego. Podjęcie tych działań, zdaniem autorki, jest niezbędnym krokiem ku budowaniu świadomych ścieżek kariery młodych ludzi oraz selektywnej aktywności szkół wyższych na rzecz tworzenia programów kształcenia pozwalających na budowanie, rozwijanie oraz prognozowanie kapitału kariery. Dlatego też, istotną częścią publikacji stała się prezentacja wyników badań własnych grupy absolwentów wchodzących na rynek pracy oraz rok po procesie tranzycji.

Monografia składa się z siedmiu rozdziałów, z których pierwsze cztery pozwoliły dokonać alokacji bezpieczeństwa edukacyjnego w dyscyplinie nauk o bezpieczeństwie. W rozdziale pierwszym przedstawione zostały wiodące definicje bezpieczeństwa, istota bezpieczeństwa narodowego oraz miejsce kapitału ludzkiego w Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Aby dokonać alokacji bezpieczeństwa edukacyjnego

w naukach o bezpieczeństwie, w rozdziale drugim dokonano przeglądu literatury przedmiotu z zakresu współczesnego bezpieczeństwa społecznego oraz jego zagrożeń. Rozdział trzeci, w którym zidentyfikowano kapitał kariery, pozwolił zdefiniować bezpieczeństwo edukacyjne oraz wykazać niedopasowanie kompetencyjne i kwalifikacyjne absolwentów szkół wyższych. Celem wykazania ważności procesu tranzycji, w rozdziale czwartym dokonano jego identyfikacji, omówione zostały także współczesne teorie zatrudnienia i rynku pracy oraz aktywność zawodowa.

Kolejne trzy rozdziały poświęcono metodologii oraz omówieniu wyników badań własnych, pozwalających skonfrontować sytuację absolwentów szkoły wyższej po roku od procesu tranzycji z uzyskanym poziomem kapitału kariery w trakcie nauki. Problemy i hipotezy badawcze przedstawiono w rozdziale piątym, który w całości został poświęcony metodologii badań własnych. Weryfikacja hipotez możliwa była dzięki przedstawionym analizom w rozdziale szóstym oraz siódmym. Rozdział szósty został poświęcony problematyce subiektywnego bezpieczeństwa edukacyjnego absolwentów szkoły wyższej przed wejściem na rynek pracy, co pozwoliło zaobserwować dywersyfikację jego oceny. Z kolei rozdział siódmy umożliwił przedstawienie sytuacji tej samej grupy absolwentów szkoły wyższej po roku obecności na rynku pracy. Kluczowym elementem prowadzonych analiz był pomiar kompetencji społecznych u absolwentów szkoły wyższej, których poziom determinuje bezpieczeństwo edukacyjne. Przeprowadzone analizy pozwoliły na stworzenie Modelu Bezpieczeństwa Absolwenta, wpisującego się w kształcenie ustawiczne, który stanowi następny krok na drodze zainteresowań badawczych.

Intencją autorki jest podjęcie dyskusji w tym zakresie oraz rozpowszechnienie problematyki bezpieczeństwa edukacyjnego w środowisku naukowym.

Agnieszka Smarzewska